

75

Krúdy

Szindbád

tán hitetlenkedve olvasnak. Ó, majd megismernek ők is mindeneket; csodákat, amelyeknek létezéséről fogalmuk sincsen a fiatalkorban.”

Vannak írók, akiknek nevét egyetlen nagy műhöz tudjuk kapcsolni. Vannak aztán mások, akiknek életműve száz apró cserépből tevődik össze. Melyik vonulathoz tartozik **Krúdy**? **Jókain** kívül nincs tán még egy írónk, aki ennyit írt volna. Novellák, elbeszélések, kis- és nagyregények. Krúdy valóban egyetlen művet írt, noha több száz részletben, így aztán vagy úgy fogjuk fel az életművét, mint egyetlen egészet, ahogy a lírikusoknál, vagy kénytelenek vagyunk lemondani a teljességről, s csak egy művét besorolni Száz Könyvünk közé.

Pedig hát van ilyen „egyetlen” Krúdy-mű, noha ez is ezer darabra törött cserép, nem más, mint a *Szindbád*. **Kozocsa Sándor** 1957-ben, jó negyed századdal Krúdy halála után szedte össze a különféle Szindbád-történeteket (*Szindbád ifjúsága és utazásai — Francia kastély — A feltámadás — Purgatórium* stb.), s jelentette meg egyetlen opuszként, előbb két, majd egy kötetben. Ennek alapján komponálta még e kiadványtól is egységesebb remekké a Szindbádot 1970-ben **Huszárik Zoltán** és **Latinovits Zoltán**. Krúdy remeke azóta is így él a köztudatban, ez segít hát rajtunk is, hogy a Krúdy-dzsungelben eligazodjunk, s mint csepp a tengerben, képviselje a Krúdy-életművet sorozatunkban a filmre álmódott költemény, a Szindbád.

Három zseniális művész összefogásából jött létre a magyar filmművészet talán legköltőibb remeke. Lehet, hogy túlzásnak tűnik három zseniről beszélni, hisz Krúdyt, az egyetemes magyar irodalom egyik legnagyobbját csak bi-

zonyos megszorításokkal lehet két kortárs, noha immár két halott, tehát halhatatlan kortárral egy lélegzetre tárgyalni. Mégis meggyőződés, hogy ez a valóság. A Latinovits-legenda — ma sokkal inkább, mint halálakor — világossá teszi, hogy valóban kongeniális művész találtatott a Szindbád megelevenítésére (gondoljunk csak Szindbád-maszkjának félelmetes hasonlatosságára Krúdyval), azt meg ugyancsak kockázat nélkül mondhatjuk, hogy Huszárik ma már ugyanolyan legendája a magyar filmnek, mint Krúdy és Latinovits. S hogy miért nagy mű a Szindbád-film? Azért, mert nem pusztán epika, tehát egy történetnek az elmondása, s noha irodalmi mű adaptációja, mégsem csupán szolgái másolata annak, hanem szuverén, önálló remek. Igen, a film azt valószínűsítette meg, amire Krúdynak, ki tudja miért, már nem futotta az erejéből-idejéből: az ezer apró mozaikból megrajzolt Szindbád-portrét egyetlen összefüggő opusszá varázsolta. A film lehetőségeinek a csodája ez természetesen, a modern filmtechnika tette lehetővé, noha Krúdy korában is volt már példa arra, hogyan lehet egy ilyen szétfolyó, sokszólamú anyagból egyetlen egységes alkotást létrehozni (**Proust: Az eltűnt idő nyomában**), csak hogy éppen ez az, amire az öregedő, ezernyi gonddal-bajjal, megélhetéssel küszködő Krúdy erejéből már nem futotta, ő csak megérezte, zseniális ösztönével fölfedezte a maga és a magyar művészet számára, évtizedekkel mások előtt a „modern” (se versnek, se prózának nem nevezhető) szöveget. Ezt cselekedték meg helyette Kozocsa, aztán Latinovits és Huszárik. Az eredmény a magyar film, s egyben a magyar irodalom egyik legnagyobb remeke.

„Midőn új kiadásban látom újra régi hajósomat, elfog a kétség: vajon így történt-e minden, mint az ifjúkor szemével láttam? Én már nem is emlékezem pontosan a dolgokra. Fiatal olvasóm a megmondható, hogy helyesen és igazságosan cselekedett-e Szindbád? Menj, hajós, vitorláidra szívek vannak húmezve” — írta Krúdy 1917-ben. Mit írt volna a Szindbád-film láttán?